

Forord

*Maskerademotivet i dansk kultur fra Ludvig Holbergs komedie til Vilhelm Andersens og Carl Nielsens opera, lavprisbutikskæden 'Søstrene Grenes Økonomimarked' og den ritualiserede vold i populærkulturelle tekster som *Dracula*, *Rambo* og *Terminator* er blandt de kulturelle fænomener, der bliver gjort til genstand for læsninger i første del af K&K 87.*

*Nummeret har ikke ét overgribende tema. Men alle bidragene ligger inden for to af de områder, der vedholdende har haft tidsskriftets interesse. I den første del er det – som det fremgår – kulturalanalysen. I den anden del er det litteraturen repræsenteret ved henholdsvis en artikel om de amerikanske litteraturstudiers historie fra deres institutionalisering som universitetsfag i slutningen af forrige århundrede frem til i dag, og en artikel om litteraturens tid belyst ud fra Ricæurs betragtninger over forholdet mellem tid og fortælling og eksemplificeret ved en analyse af Joyces *Ulysses*.*

*Indledningsartiklen er Bent Holms »Det civiliserede kaos« om karnevallet eller maskeraden, der samtidig har leveret titelord og forsideillustration til nummeret. Med afsæt i Benoît le Coffres loftsmaleri (1704) af en maskerade til dansesalen i Frederiksberg Slot analyserer Holm maskerademotivet i dansk kultur fra maskeradeinstitutionen i 1700-tallet og Holbergs komedie *Mascarade* fra 1724 frem til Vilhelm Andersens og Carl Nielsens opera *Maskerade* fra 1906. Herunder behandles bl.a. eftertidens og ikke mindst Andersens såvel analytiske som kunstneriske fortolkninger af Holberg. De synes at erstatte forlæggets mangetydighed med spændingsløs entydighed og at disciplinere dets grundliggende kompleksitet og kaos til kærlig, forsonlig humor. Gennem det konkrete, historiske billede af tidens forhold til karnevallet får Holm også leveret et interessant indblik i 1700-tallets danske kultur, ligesom han får beskrevet forfaldet i selve karnevallens betydning. Bent Holm har tidligere skrevet om barokkens teatralitet i K&K 73.*

Hverdagskulturens udtryk er også emnet for Gitte Duemose Hansens artikel: »Rum og Fortælling«. Her er analyseobjektet imidlertid rykket op i samtiden i skikkelse af den danske lavprisbutikskæde for brugs- og pynteting: 'Søstrene Grenes Økonomimarked'. Med teoretisk afsæt i hverdagssociologen Michel de Certeaus teorier om rum og fortælling, som bl.a. peger på, at praktiseringen af rum er forbundet med produktion af fortællinger, der lægger sig

som metaforiske eller 'poetiske geografier' i det fysiske rum, og ved metodisk at trække på interviews med butikskunder og butiksindehaver samt egne observationer og fortolkninger, analyseres hvordan kunderne praktiserer butikens rum. Søstrene Grenes Økonomimarked læses her som et ready-made narrativ eller poetisk rum, der sætter ideelle rammer for aktivering af kundernes fantasi og for en produktion af narrative momenter. Den poetiske geografi består bl.a. af den overordnede fortælling om søstrene Anna og Clara Grene, der fungerer som fælles referenceramme for butikkerne og definerer butiksrummet som en familiedrevet købmandsbutik; fortællingerne om de enkelte varers oprindelse, erhvervelse og hjembringelse; og de egne forestillinger og fantasier kunderne motiveres til at skabe om de udstillede objekter. På denne måde kompenserer rummets metaforiske geografi for andre mere abstrakte, totaliserede rum, som ikke har disse karakteristika, og hvor fantasien og den narrative produktion derfor har vanskeligere betingelser.

Rikke Schubart interesserer sig også for moderne populærkultur, men her i form af den kulturindustrielt og værkbaserede populærkultur, som den udfolder sig i genretekster og film som *Dracula*, *Rambo* og *Terminator*. Hun hæfter sig især ved voldens karakter i de populærkulturelle tekster, nemlig at volden ikke bare er et virkemiddel eller en formel ikonografi, men at den har en rituel karakter og synes at udgøre genrens narrative centrum. Et forhold, de gængse positivistiske, psykoanalytiske, semiologiske og kultursociologiske læsninger ikke har leveret tilfredsstillende forklaringer på. I stedet tages der udgangspunkt i den franske litteraturkritiker, filosof og antropolog René Girards teorier om det mimetiske begær, den sakrificielle vold og forholdet mellem syndebuk og fællesskab. Gennem en modstilling såvel som sammenstilling af Girards og Freuds teorier foreslås under overskriften »Syndebuk, monster, helt« et nyt perspektiv på voldens plads i populærkulturen, idet den ses som rester af en syndebuks-mekanisme, dvs. som rituelle gentagelser og mytologiske fortolkninger af ofringen af syndebukken, der både kan antage skikkelse af monster og helt. Her er volden nødvendig og har en katarsisk effekt, fordi den samler publikum i et fællesskab gennem identifikation med et Idol, der udløser volden i en ekstrem og koncentreret form. *Dracula*, *Rambo*, *Terminator* osv. tilbyder således som populærkulturelle tekster et moderne publikum samme katarsis, den samme renselse af indbyrdes aggression og had, som fortidens klassiske dramaer og religiøse ritualer – og er dermed med til at opløse de aggressioner, der truer ethvert samfunds indre stabilitet.

Nummerets to sidste bidrag fokuserer på forskellig vis på litteraturstudier. Dog kan den første artikel, Carsten Sestofts »Fra filologi til politiseret litteraturteori«, siges at repræsentere en overgang mellem kultur- og litteraturinteressen ved at være en bred sociologisk, videnskabshistorisk eller kulturana-

lytisk orienteret analyse – bl.a. inspireret af Pierre Bourdieus sociologi – af de amerikanske litteraturstudiers historie. Formålet er for det første at tegne et omrids af amerikanske litteraturstudiers udvikling fra deres institutionalisering som universitetsfag i slutningen af forrige århundrede og frem til i dag. En løbebane, der beskrives i tre faser: fra den første filologisk-litteraturhistoriske periode, over nykritikken til *the age of theory*. Pointen er her dels at vise, at den tilsyneladende kontinuitet i de nominelt identiske begreber 'litteratur', 'litteraturvidenskab' eller 'English' dækker over en betydelig diskontinuitet, f.eks. hvad angår litteraturvidenskabens genstandsområde og metoder; dels at vise at udviklingen i humanistiske fag som de amerikanske litteraturstudier ikke udelukkende er styret af videnskabelige værdier og intern idéudvikling, men også er bestemt af en række sociale, historiske, politiske, moralske og æstetiske ideer, der strides om at definere faget. For det andet er formålet at lade denne indsigt i fagets videnskabshistoriske udvikling udgøre grundlaget for en kritik af fagets aktuelle videnskabsteoretiske problemer. Carsten Sestoft har tidligere bidraget til *K&K* med artikler om Bourdieu (*K&K* 75 & 79), *Perec* (*K&K* 81) og *Barthes* (*K&K* 84).

I nummerets sidste artikel »Tid og litteratur« diskuterer René Rasmussen aspekter af litteraturens tid set i lyset af bl.a. P. Ricœurs overvejelser over tid og fortælling og Barthes begreber om 'realiteten' og 'det reelle'. Betragtninger, der senere eksemplificeres og uddybes gennem nærlæsninger af J. Joyces *Ulysses*, specielt i forhold til beskrivelserne af Dublin. Bl.a. gennem sin tematisering af Barthes idé om 'effekten af det reelle' eller 'det reelle som effekt' knytter artiklen også an til den reaktualiserede danske realisme-diskussion.

I anmeldelsessektionen omtales Josh Cohens *Spectacular Allegories. Post-modern American Writing and the Politics of Seeing*; James Annesleys *Blank Fiction. Consumerism, Culture and the Contemporary American Novel*; Hans Fredrik Dahl, Jostein Gripsrud, Gunnar Iversen, Kathrine Skretting og Bjørn Sørensen (red.): *Kinoens mørke, fjernsynets lys*, Anne-Marie Mai og Bo Kampmann Walther (red.): *At gå til grunde. Sider af romantikkens litteratur og tænkning* samt den senest udkomne del af Jørgen Knudsens *Georg Brandes-biografi*.

Red.

